

24.11.2021

Ärende/14

§ 364

Den av ledamoten Tuomas Rantanen väckta motionen om utvecklande av invånarhus – pilotförsök med Asukastalo Ankkuri och det nya invånarhuset i Sockenbacka

HEL 2021-005020 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige beslutade bordlägga ärendet.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Titta Reunanen, interaktionschef, telefon: 310 23437
titta.reunanen(a)hel.fi

Veli-Matti Hurtig, interaktionsplanerare, telefon: 040 5749710
veli-matti.hurtig(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Valtuustoaloite 21.04.2021 Rantanen Tuomas Aloite asukastalojen kehittämiseksi – pilotteina Asukastalo Ankkuri ja Pitäjänmäen uusi asukastalo

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Stadsfullmäktige betraktar den av ledamoten Tuomas Rantanen väckta motionen som slutbehandlad.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Tuomas Rantanen och 21 andra ledamöter föreslår i sin motion att staden ska utarbeta ett utvecklingsprogram för både stadens egna och organisationers invånarhus, där man reder ut hur husens verksamhet kan stärkas genom att kombinera stadens egna verksamhet med verksamhet som organisationerna producerar och till och med tjänster som produceras av privata aktörer. Samtidigt bedöms tillgången till invånarhus i olika stadsdelar och om det här finns luckor som behöver åtgärdas.

I motionen konstateras att det är ändamålsenligt att i utvecklingsprogrammet utreda om man inom stadens enhet för delaktighet och råd-

givning och/eller vid någon annan sektor borde utnämna en ansvarig tjänsteman för att organisera ett sådant tväradministrativt samarbete och de kontakter mellan referensgrupperna som går utöver stadens egen verksamhet. I motionen föreslås också att lösningen på invånarhuset Ankkuris akuta hyresgästproblem och det nya föreslagna invånarhuset i Sockenbacka ska lyftas fram som pilotprojekt för detta nya utvecklingsarbete.

I motionen konstateras att dess syfte är att skapa nya verksamhetsmodeller för invånarhusen, där man genom synergier får en ny effektivitet i användningen av lokaler. På detta sätt kan man med befintliga resurser få fler gemensamma lokaler och tjänster för invånarna.

Invånarlokaler i Helsingfors

I Helsingfors finns ungefär 50 lokaler som huvudsakligen används som invånarlokaler. Därtill finns ett antal andra lokaler där invånarna samlas, men vars huvudsakliga syfte inte är att användas som invånarlokaler. Sådana lokaler används i synnerhet i stadsdelar där det inte finns särskilda invånarhus eller -lokaler.

Invånarlokalerna kan delas in i tre huvudsakliga klasser utifrån deras besittningsformer: invånarhus som ägs och upprätthålls av staden, lokaler som husbolag äger gemensamt eller hyr för eget bruk samt lokaler som allmännyttiga aktörer äger eller hyr för eget bruk.

I invånarlokaler som drivs av organisationer samlar man ofta in deltagaravgifter och ersättningar för materialkostnader för att finansiera verksamheten. På så kallade kallstationer baserar sig ordnandet av verksamhet på invånarnas egen aktivitet.

Lokaler som staden upprätthåller

Social- och hälsovårdssektorn ansvarar för verksamheten vid nio invånarhus. Invånarhusen finns i södra, norra och östra Helsingfors. Staden letar efter lämpliga, nåbara och tillgängliga lokaler för ett invånarhus i västra Helsingfors. Verksamheten i de invånarhus som upprätthålls av staden fokuserar för stadens och i synnerhet social- och hälsovårdens del på verksamhet som främjar hälsan och välbefinnandet.

Målet med invånarhusens verksamhet är att öka stadsbornas delaktighet och välbefinnande. Till de strategiska målen hör bland annat att nå ut till besökargrupper i olika åldrar och med olika bakgrund, stärka samarbetet mellan den offentliga och tredje sektorn och stödja personer som befinner sig i en sårbar ställning (bland annat utdelning av munskydd till invånare, digitalt stöd och utdelning eller servering av svinmat) samt ge helsingforsarna möjlighet till delaktighet i olika for-

mer. Invånarhusen är gemensamma vardagsrum för stadsborna samt platser för evenemang och fritidsaktiviteter. Invånarhusen får besök av medarbetare och sakkunniga från olika tjänster, såsom samhällsarbetet och vuxensocialarbetet samt församlingarna. Invånarhusverksamheten anses stärka välbefinnandet genom att minska ensamheten, ge rytm och meningsfulla aktiviteter i vardagen samt öppna möjligheter att verka för det egna bostadsområdet och naturen.

De invånarhus som upprätthålls av social- och hälsovårdssektorn verkar enligt principen om låg tröskel och aktiverar invånare i olika bostadsområden att delta i gemensam dag- och utfärdsverksamhet. Verksamheten ordnas i samarbete med invånare, frivilliga och andra aktörer enligt principen om trygga rum. Lokalerna är rök- och drogfria. Verksamheten är politiskt och religiöst obunden samt huvudsakligen avgiftsfri.

Under kvällar och veckoslut hyrs invånarhusens lokaler ut till allmännyttiga aktörer såsom körer, motionsgrupper, hobbyklubbar och kamratstödgrupper. Även invånarna har möjlighet att hyra invånarhusens lokaler till ett förmånligt pris exempelvis för egna fester.

Nu när lösningen med välfärdsområden är aktuell har man utrett om invånarhusverksamheten som leds av staden ska fortsätta att höra till social- och hälsovårdssektorn som i nuläget eller om den ska inordnas under någon annan sektor inom staden, såsom kultur- och fritidstjänsterna.

Lokaler som upprätthålls av sammanslutningar

Det finns 23 invånarlokaler som drivs av organisationer och 17 lokaler som ägs gemensamt av husbolag. I invånarverksamheten kan man också använda stadens lokaler såsom skolor, bibliotek, kulturcenter, ungdomslokaler, lekparker och seniorcenter. De lokaler som ägs eller hyrs av allmännyttiga aktörer drivs i huvudsak av föreningar som fokuserar på verksamhet i en viss stadsdel eller som grundats kring lokalen. Det finns dock även verksamhet som drivs som andelslag eller koncerner.

Invånarhus som upprätthålls och ägs gemensamt av husbolag är ofta lokaler som planerats redan i planläggningsskedet, och som en grupp husbolag i området äger via ett parkerings- eller servicebolag. Lokaler utanför planläggningen drivs av mindre grupper av husbolag och har grundats gemensamt i bolagens tomma lokaler. Den praktiska verksamheten i husen drivs av antingen en förening som grundats för ändamålet, en ledningsgrupp bestående av frivilliga eller en disponentbyrå.

Det som invånarlokaler har gemensamt, oberoende av hur de drivs, är en stark inriktning på området och samhället, avgiftsfria evenemang som är öppna för alla, hobbyverksamhet med låg tröskel, möteslokaler och tillhandahållande av förmånliga lokaler för privata tillställningar. Som helhet är den verksamhet som lokalerna möjliggör mycket mångsidig, även om det finns stora variationer mellan enskilda lokaler beroende på storlek, utrustningsnivå, förvaltningsmodell, samordningsresurser samt vilka riktlinjer den aktör som driver lokalen har i fråga om målgrupp och öppenhet. Med undantag för de lokaler vars verksamhet är begränsad endast till ägarna har lokaler med fokus på ett område oftast alla invånare och lokala aktörer som sin målgrupp.

Utifrån erfarenheter från stadens nio invånarhus har man noterat att organisationernas möjligheter att förbinda sig till invånarhusens verksamhet varierar i synnerhet beroende på om de har fast anställd yrkespersonal eller endast frivilliga. Med hjälp av organisationsunderstöd kan det vara möjligt att i högre grad främja organisationernas villighet att samarbeta även med invånarhus som drivs av staden.

Med tanke på invånarna och sammanslutningarnas verksamhet har det ofta ingen betydelse vilken bakgrundsorganisation som ansvarar för lokalen, utan det viktiga är lokalens tillgänglighet och lämplighet för mångsidig verksamhet samt att den kan användas och bokas flexibelt. Erfarenheter från Helsingfors mångsidiga nätverk av invånarhus har visat att man oberoende av förvaltningsmodell kan producera högklassig och mångsidig verksamhet som beaktar olika befolkningsgruppers behov. Helsingfors har till största delen varit öppna för alla stadsbor, oberoende av förvaltningsmodell. Verksamheten i Helsingfors invånarhus planeras och genomförs också huvudsakligen i samarbete med olika aktörer i staden och området.

Invånarnas användning av stadens lokaler

Invånarnas delaktighet och öppen medborgarverksamhet förutsätter inte alltid permanenta verksamhetslokaler, och det är ofta ändamålsenligt att rikta understödsanslagen till verksamheten i stället för till fasta kostnader. Ökad gemensam användning av såväl stadens som sammanslutningarnas lokaler kan antas minska de fasta lokalkostnaderna och frigöra resurser till invånarverksamhetens övriga kostnader.

Öppnande av stadens lokaler och möjliggörande av invånarnas användning har varit en del av stadens delaktighetsmodell och ett av delområdena för delaktighet i förvaltningsstadgan. I rapporten om Helsingfors stads delaktighetsarbete under strategiperioden 2017–2021 konstateras att öppnande av stadens lokaler för invånarnas bruk har en central roll i möjliggörandet av invånarnas spontana verksamhet. För

24.11.2021

att skapa jämlika möjligheter har staden haft för avsikt att säkerställa att dess lokaler är enkla och trygga att använda för utbildnings-, medborgar- och kulturverksamhet. Tillfällig användning av offentliga områden och tomma lokaler har underlättats, och staden har strävat efter att främja användningen av även andra underutnyttjade lokaler än de som staden äger.

Stadsstyrelsen beslutade 20.8.2018 (§ 505) om principerna för invånarbruk av stadens lokaler, och enligt dem baserar sig värderingarna för invånarbruket på invånarorientering, ekologi, rättvisa och likabehandling, ekonomi, trygghet, delaktighet och deltagande och företagarevänlighet. När invånare använder lokaler i stadens ägo bör det ske enligt värderingarna ovan, och användningen av lokalerna främjas utifrån dessa värderingar. I erbjudandet av lokaler för invånarnas bruk tillämpas jämlikhet och öppenhet.

När stadsstyrelsen beslutade om dessa principer uppmanade den dessutom stadsmiljösektorn att beakta möjligheterna till invånarbruk i tillämpliga delar i alla nybyggnads- och ombyggnadsprojekt samt andra sektorer att se till att de lokaler som de förvaltar över och som lämpar sig för invånarbruk förs in i det elektroniska reserveringssystemet (varaamo.hel.fi).

Huvudregeln i principerna är att lokalerna står till medborgarsamhällets och den tredje sektorns förfogande utanför de egentliga användningstiderna. Att göra det möjligt för invånarna att använda stadens lokaler har även beaktats i stadens fastighetspolitiska program (SS 24.6.2019 § 485). Ett projekt inom stadens digitaliseringsprogram 2019–2021 är att staden förnyar den digitala helheten för bokning och överlåtelse av stadens lokaler. År 2020 inleddes också utvecklingsarbetet med en modell för hanteringen av lokalbokningshelheten. I arbetet ingår ett förslag om ägarskapet och strukturen för ledningen av lokalbokningshelheten inom stadsorganisationen. Syftet med utvecklingsprojektet för en gemensam lokalbokningshelhet för staden är att effektivisera användningen av offentliga lokaler, förbättra tillgängligheten samt minska kostnaderna för användning av lokalerna genom att förenhetliga stadens lokalbokningspraxis. Det huvudsakliga målet för utvecklingen är att göra det enkelt och trevligt för stadsborna att boka lokaler samt att göra processen smidig för stadens anställda och dem som administrerar lokalerna.

Främjandet av gemensam användning av stadens lokaler har också beaktats i Helsingfors stadsstrategi 2021–2025. Enligt stadsstrategin stöds fri medborgar- och organisationsverksamhet genom att låta dem använda lokaler kostnadsfritt eller förmånligt i hela staden. Mångsidig, öppen och effektiv användning av lokaler nämns också i de punkter i

strategin som berör tryggnad av nätverket av närbibliotek och byggnad av fler motions- och idrottsplatser.

Lokalerna i Ankkuri och Sockenbacka

I motionen lyfter man fram invånarhuset Ankkuri (Paasivaaragatan 6), där lokaler på 485 m² är uthyrda till en förening. Helsingfors stad äger byggnaden. Ungdomsväsendet har tidigare verkat i lokalerna. I nuläget står 385 m² av byggnaden tom på grund av användningsbegränsningar för lokalerna. Invånarhusföreningen Ankkuri inledde sin verksamhet i lokalerna år 1998 och invånarhusverksamheten har sedan dess fortsatt oavbrutet med små förändringar fram till i dag. År 2020 överfördes underhållet av huset helt till föreningen, när ungdomsgårdsverksamheten i lokalerna upphörde. Lokalernas underhållskostnader övergick i sin helhet till föreningens ansvar. Enligt uppgift från invånarhusföreningen Ankkuri har staden hyrt ut lokalerna till föreningen till ett exceptionellt förmånligt kvadratmeterpris med beaktande av lokalernas nuvarande skick och användningsbegränsningar.

Invånarhuset Ankkuri har omfattats av stadsstyrelsens understöd för invånardelaktighet sedan 2017. Stadsstyrelsen beviljade (11.1.2021 § 33) 60 900 euro för Ankkuris verksamhet. I beslutet beaktades att förändringen gällande stadens ungdomsgård lett till att invånarhusets lokalkostnader stigit med 20 000 euro. Samtidigt beslutade stadsstyrelsen att man under 2021 ska utreda hur förvaltningen av lokalen och eventuellt verksamhetssamarbete med staden kan ordnas på permanent basis. Utredningen, som bereds av enheten för delaktighet och rådgivning vid stadskansliets kommunikationsavdelning, rapporteras till stadsstyrelsen i december i samband med förslaget till beslut om understöd för invånardelaktighet 2022.

Det andra objektet som nämns i motionen är dubbelvaktstugan som hör till en skyddad byggnadsgrupp på stationsområdet i Sockenbacka. Markområdet och byggnaderna ägs huvudsakligen av Spoki Oy. Dubbelvaktstugan har en våningsyta på 130 m² och en bostadsyta på 90 m². Huset i trä byggdes i början av 1900-talet och är i behov av en renowing. En detaljplaneändring för området har väckts och i den man har anvisat bostadsyta på totalt ca 23 000 m² vy. I detaljplaneändringen bildas en egen tomt för dubbelvaktstugan. I planen hör den till ett kvartersområde för bostads-, affärs- och kontorsbyggnader (AL/s), som är stadsbildsmässigt, arkitektoniskt, kulturhistoriskt eller parkhistoriskt värdefullt. Kombilokaler och annan verksamhet som stöder skydds målen för byggnaderna får placeras på tomten.

Invånarhusverksamheten behöver sunda och fungerande lokaler. Invånare i olika åldrar kommer till invånarhusen för att trivas och tillbringa

tid regelbundet varje dag. Verksamheten ställer särskilda krav på lokalerna, bland annat gällande köks- och vardagsrumsverksamhet samt individuell digital handledning. Funktionella pausutrymmen ska anvisas för personalen. Lokalerna ska vara tillgängliga, lokalt nåbara och tillräckligt stora för olika slags funktionella grupper. Lokalerna ska också ha bra och säkra dataförbindelser.

För att öka jämlikheten mellan olika områden och befolkningsgrupper ska invånarhusen och andra lokaler som används för invånarnas bruk ses och utvecklas som större helheter snarare än enskilda lokalprojekt. När staden deltar i anskaffningen av lokaler för invånarnas och organisationernas bruk bör man utreda alternativa lösningar för att uppfylla behovet och jämföra dessas lämplighet för invånarnas bruk med tanke på tillgängligheten, funktionaliteten och ekonomin. I bedömningen av en lokallösning ska man också utreda riskerna och understödsbehoven hos aktören som driver lokalen, inklusive kostnaderna för löner och lokaler i verksamheten. Helheten ska också betraktas ur servicenätets perspektiv så att det på olika håll i staden finns likvärdig och tillräcklig tillgång till lokaler som lämpar sig för invånarverksamhet, oberoende av vilken organisation som äger lokalen. I första hand ska man använda stadens egna lokaler, eftersom nätverket av servicelokaler är tämligen heltäckande och jämlikt.

Stöd för och samordning av invånarhusverksamheten

Staden stöder invånarhusverksamheten genom att erbjuda eller hyra ut lokaler för dem samt bevilja understöd för lokalkostnader, verksamhet och ordnande av evenemang. Stadens stadslotsar och samhällsarbetare kan också bland annat ge råd om hur man hittar lämpliga understödskanaler samt vid behov stödja sammanslutningar med att hitta lämpliga tomma lokaler i sitt område och samarbetspartner för ordnande av verksamhet. Inledande av ny verksamhet i egna nya lokaler som upprätthålls av sammanslutningar och det operativa ordnandet av verksamheten baserar sig på sammanslutningarnas och invånarnas egen aktivitet. Med tanke på befogenhetsfrågor och det jämlika bemötandet av aktörer kan stadens anställda inte ta sig an uppgiften att svara för organiseringen av enskilda invånarorienterade lokalprojekt.

Det allmänna understödet för invånarhus som upprätthålls av sammanslutningar har koncentrerats till stadsstyrelsens understödshelhet för invånardelaktighet sedan 2017. Stadens nämnder och sektorer beviljar fortfarande understöd för verksamhet i invånarhusen som anknyter till och kompletterar nämndernas egen substans. Stadens understödsberedare samarbetar.

Det finns två olika typer av understöd för invånardelaktighet. Det allmänna understödet för invånardelaktighet är avsett för upprätthållande av invånarlokalerna som drivs av andra än staden och för samordning av verksamheten. Understödet kan beviljas bland annat för lokalhyror, avlöning av personal som samordnar och utvecklar lokalen och invånarverksamheten i området samt anskaffning av nödvändigt lösöre till lokalerna.

Verksamhetsunderstödet för invånardelaktighet är avsett för utveckling av strukturer och metoder som förbättrar invånarnas delaktighet. Understödet kan riktas till exempelvis samordning och utveckling av samarbets- och påverkningsstrukturer i ett område, förbättring av informationsförmedlingen som baserar sig på gemenskap och inkluderande metoder i ett område samt utveckling och testande av metoder och modeller som förbättrar deltagandet och påverkandet.

Stöd kan också fås i form av små understöd för invånardelaktighet, som är avsedda för genomförande av nya projekt eller projekt av engångsnatur som uppfyller kriterierna för understöd för invånardelaktighet. Dessa understöd uppgår till högst 3 000 euro. Enheten för delaktighet och rådgivning vid stadskansliets kommunikationsavdelning har beredningsansvaret för alla typer av understöd för invånardelaktighet, och de bereds årligen för stadsstyrelsens beslut. Understödkriterierna för invånardelaktighet har tagits fram i samarbete med de sammanslutningar som ordnar invånarhusverksamhet. Enhet för delaktighet och rådgivning vid stadskansliets kommunikationsavdelning har också som uppgift att främja och samordna det tväradministrativa samarbetet och verksamheten inom staden.

Understöd för invånardelaktighet beviljas för allmännyttig, öppen och huvudsakligen avgiftsfri verksamhet som är innovativ och riktar sig mångsidigt till olika befolkningsgrupper, överensstämmer med Helsingfors stads strategi och kompletterar stadens verksamhet. Målet med verksamheten som understöds ska vara att förbättra invånarnas delaktighet, påverkningsmöjligheter och gemenskap samt områdets trivsamhet och attraktivitet.

Understöd kan sökas av registrerade sammanslutningar, såsom invånar- och stadsdelsföreningar, andra föreningar, stiftelser, andelslag, sociala företag, parkeringsbolag och andra företag som förvaltar invånarhus, förutsatt att den understödda verksamheten är allmännyttig och riktar sig till Helsingfors invånare. Sökande som är företag omfattas av stadens allmänna anvisningar. Små understöd för invånardelaktighet kan också sökas av oregistrerade aktörer, såsom stadsdelsrörelser och olika verksamhetsgrupper.

Verksamheten ska främja samarbete med olika aktörer i området. Målet är områdesmässig balans och behovsprövning. Det är möjligt att prioritera stöd till områden där det sedan tidigare finns mindre verksamhet eller som anses ha största nyttan av det. Den sökande ska också ha andra resurser för verksamheten, som kan bestå av insamling av medel, medlemsavgifter, inkomster från lokaler eller andrahandsuthyrning av dem, frivilligarbete eller andra understöd. Den sökande förutsätts synliggöra och rapportera om verksamhetens resultat och nytta.

För 2021 beslutade stadsstyrelsen 14.12.2020 (§ 867) att bevilja 1 096 000 euro i understöd för invånarnas delaktighet. Merparten av understödsanslaget riktas till invånarverksamhetens hyres- och lönekostnader. Av understödsanslaget riktas 477 500 euro till invånarlokalerhyror och underhåll. Genom understöden får 23 invånarhus och -lokaler stöd i att täcka sina hyres- och underhållskostnader. Löneunderstöd på totalt 507 500 euro föreslogs och där ingår lönekostnader för både invånarhusens anställda och anställda som arbetar med samordning av invånardelaktigheten. Genom löneunderstödet stöds lönerna för 21 arbetstagare. Understödsbelopp som beslutet gäller varierar mellan 8 500 och 125 400 euro. Sammanlagt 29 500 euro riktades till verksamhetsunderstöd, och anslaget för små understöd är 81 500 euro för år 2021.

Stadskansliet ordnar årligen ett info- och diskussionstillfälle som är öppet för alla innan understödsansökan för invånardelaktighet öppnas. De sammanslutningar som upprätthåller invånarlokaler har också bildat nätverk, och på Facebook finns en samarbetsgrupp för invånarlokaler och invånarverksamhet. I samarbetsgruppen ingår personal från stadens invånarhus, stadslotsar och anställda inom samhällsarbetet.

Till slut

Det nuvarande nätverket av invånarhus är inte områdesmässigt heltäckande, och jämlikhet bland stadsborna förverkligas i nuläget inte till alla delar. Sammanslutningar lämnar varje år in motioner om att grunda nya hus eller tillhandahålla nya lokaler i synnerhet i de områden där det inte finns verksamhet sedan tidigare.

I motionen har man väl identifierat de nuvarande invånarlokalerens möjligheter och sårbarheter: riktande av organisationsunderstöd till rätt aktörer och instanser, tryggande av kontinuiteten i verksamheten i invånarlokaler som upprätthålls av olika slags aktörer samt jämlik utveckling av bostadsområdena med tanke på ökandet av kommuninvånarnas delaktighet.

24.11.2021

Ärende/14

Det är viktigt att invånarhusen och -lokaler i Helsingfors planeras långsiktigt och att nätverket av invånarlokalerna granskas som en helhet. Med hänvisning till de utlåtanden som kommit in är det viktigt att det finns likvärdig tillgång till invånar- och samlingslokaler med låg tröskel som drivs av olika aktörer i Helsingfors.

Den helhet av invånarhus som stadens och organisationernas lokaler bildar utreds samtidigt som staden år 2022 omorganiserar sin verksamhetshelhet för främjande av hälsa och välbefinnande som en del av beredningen av den social- och hälsovårdsreform som träder i kraft 2023.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Kultur- och fritidsnämnden, stadsmiljönämnden och social- och hälsovårdsnämnden har gett utlåtande i ärendet. Stadsstyrelsens svar stämmer överens med dessa utlåtanden.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Titta Reunanen, interaktionschef, telefon: 310 23437

titta.reunanen(a)hel.fi

Veli-Matti Hurtig, interaktionsplanerare, telefon: 040 5749710

veli-matti.hurtig(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Valtuustoaloite 21.04.2021 Rantanen Tuomas Aloite asukastalojen kehittämiseksi – pilotteina Asukastalo Ankkuri ja Pitäjänmäen uusi asukastalo

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 08.11.2021 § 815

HEL 2021-005020 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

24.11.2021

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Tuomas Rantasen aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Titta Reunanen, vuorovaikutuspäällikkö, puhelin: 310 23437
titta.reunanen(a)hel.fi

Veli-Matti Hurtig, Vuorovaikutussuunnittelija, puhelin: 040 5749710
veli-matti.hurtig(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 21.09.2021 § 490

HEL 2021-005020 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Valtuutettu Tuomas Rantanen ehdottaa valtuustoaloitteessaan, että kaupunki laatii sekä kaupungin että järjestöjen ylläpitämiä asukastaloja koskevan kehitysohjelman, jossa selvitetään, miten asukastalojen toimintaa voitaisiin vahvistaa yhdistämällä erilaisia kaupungin omia ja järjestöjen tuottamia toimintoja sekä yksityisten toimijoiden tuottamia palveluita. Samalla ehdotetaan arvioitavan, miten asukastalot ovat saavutettavissa eri kaupunginosissa ja onko tässä korjattavia aukkoja. Piloteiksi aloitteessa nostetaan Asukastalo Ankkuri ja Pitäjänmäkeen ehdotettu asukastalo.

Niin sanottuja asukastaloja on Helsingissä syntynyt kolmella eri tavalla. Uusien alueiden kaavoituksen yhteydessä on perustettu yhteiskerhotiloja yhdistämällä taloyhtiöiden pieniä kerhotiloja suuremmiksi kokonaisuksiksi. Näiden hallinta tapahtuu taloyhtiöiden omistaman palvelu- tai pysäköintiyhtiön kautta, jolloin alueen taloyhtiöt rahoittavat yhteiskerhotilojen ylläpitoa. Näitä on syntynyt muun muassa Arabianrantaan, Jätkäsaareen, Pikku Huopalahteen, Viikkiin ja Vuosaareen.

Asukkaat ryhtyivät perustamaan 1990-laman yhteydessä ja sen jälkeen tyhjiksi jääneisiin liiketiloihin asukastiloja. Tiloja operoivat järjestöt rahoittivat toimintaansa erilaisten hankkeiden ja kaupungin avustusten kautta. Näiden toimintamallit ja palvelut ovat hyvin vaihtelevia alueiden tarpeista riippuen vaihdellen harrastustiloista, työttömien toimintaan sekä lapsille ja nuorille suunnattuun toimintaan. Alun perin asukastalolla tarkoitettiin asukkaiden itsensä ylläpitämää asukastilaa. Nimi tuli asukas-

24.11.2021

Ärende/14

taloverkostosta, jolla pyrittiin 1990-luvun puolella välissä lisäämään eri tiloja hallinnoivien toimijoiden tiedonvaihtoa.

Kaupunki sosiaalivirasto ryhtyi myös perustamaan asukastaloja 2000-luvulla eri puolille Helsinkiin tavoitteena edistää erityisryhmien hyvinvointia. Näitä on tällä hetkellä yhdeksän kappaletta.

Kaupunginkanslia avustaa järjestöjen ylläpitämiä tiloja yleisellä asukasosallisuuden yleis- ja toiminta-avustuksilla yhteensä noin miljoonalla eurolla. Rahaa myönnetään tilojen ylläpitoon ja vuokriin sekä palkkakustannuksiin. Avustettavana on noin 30 asukastilaa.

Myönnettyjä avustuksia vastaan kaupunki pyytää vuosittain selvitykset järjestöiltä avustusrahojen käytöstä. Selvitysten kysymyksiä ja analysointia kehittämällä on mahdollista tunnistaa hyviä, levitettäviä käytäntöjä.

Keskimäärin palkkakustannukset ovat menoista noin 70 %, tilakustannukset 20 % ja muut kustannukset alle 10 %. Yhteiskerhotiloissa tilakustannusten osuus putoaa pois, koska taloyhtiöt rahoittavat tilakustannuksia vastikkeittensa kautta. Joissakin kohteissa palvelut tuotetaan vapaaehtoisvoimin tai työllistetyillä henkilöillä, jolloin avustuksen tarve on vastaavasti pienempi.

Järjestöjen tiloihin liittyvät riskit kasvavat tilojen koon ja kustannusten myötä. Tällöin olisi perusteltua pohtia suosituksia avustettavien asukastilojen enimmäiskoolle ja kustannusrasitteelle. Asukastilojen asiakaskontaktien yksikkökustannukset vaihtelevat suuresti riippuen toiminnan kustannusrakenteesta.

Kaupunki hankkii palvelujen tuottamista varten tiloja kaupungin suoraan omistukseen, osakemuotoisesti tai vuokraamalla. Kaupunki luopuu toimitilastrategiansa mukaisesti niistä rakennuksista ja tiloista, joita se itse tarvitse palvelutoiminnassaan. Tiloista luopuminen on tapahtunut yleensä tarjouskilpailun kautta. Joissakin tapauksissa on käytetty arviokirjaa myytävän kohteen hinnan määrittelyssä, jos kohde on ollut perusteltua myydä siinä toimivalle organisaatiolle.

Parhailtaan käynnissä oleva sote-muutoksessa joudutaan tarkastelemaan myös sosiaali- ja terveystoimialan niitä toimintoja, joita sote-muutos ei koske. Näitä toimintoja tarkastellaan erikseen käsitteen ”hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut” alla. Uusi sote-hallinto käynnistyy 1.1.2023.

Aloitteessa on nostettu esille Asukastalo Ankkurin tila (Paasivaarankatu 6), jossa on yhdistykselle vuokrattu tilaa 485 m². Rakennuksen omistaa Helsingin kaupunki. Tiloissa on aiemmin toiminut nuorisotoimi. Tällä hetkellä rakennuksessa on tyhjänä 385 m².

Toisena kohteena on aloitteessa mainittu Kaksoisvahtituvan rakennus, joka kuuluu Pitäjänmäen asemanalueen suojeltuun rakennusryhmään. Maa-alue ja rakennukset ovat pääosin Spoki Oy:n omistuksessa. Kaksoisvahtituvan rakennuksen kerrosala 130 m² ja asuinhuoneistoala 90 m². Puurakenteinen rakennus on valmistunut 1900-luvun alussa ja vaatii kunnostusta. Alueella on vireillä asemakaavan muutosehdotus, jossa on osoitettu asuntokerrosalaa yhteensä noin 23 000 k-m². Kaksoisvahtituvan rakennukselle muodostetaan kaavamuutoksessa oma tontti. Se on merkitty kuulumaan asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialueeseen (AL/s), joka on kaupunkikuvallisesti, rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti tai puistohistoriallisesti arvokas. Tontille saa sijoittaa monitoimikäyttötiloja ym. rakennuksien suojelutavoitteita tukevaa toimintaa.

Kaupunkiympäristölautakunta esittää, että kaupungin ollessa mukana hankkimassa tiloja asukkaiden ja järjestöjen käyttöön on syytä tarkastella vaihtoehtoisia ratkaisuja toteuttaa tarve ja vertailla näiden sopivuutta asukaskäyttöön tilojen saavutettavuuden, esteettömyyden, toiminnallisuuden ja taloudellisuuden näkökulmista. Tilaratkaisun arvioinnin yhteydessä on myös selvitettävä tiloja operoivan toimijan riskit ja avustustarve sisältäen toiminnan palkoista ja tiloista aiheutuvat kustannukset.

Lisäksi on syytä kehittää vuosittaista avustuksen saajien raportointitietojen analysointitapaa, jotta ns. asukastalojen parhaat käytännöt saadaan levitykseen ja käyttöön asukastalotoimintaa kehitettäessä yhdessä kaupungin ja asukkaiden kanssa.

Lautakunta esitti, että kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto teettää laajemman selvityksen ja linjaa asukastilojen tarpeesta ja kattavuudesta, asukkaiden ja kaupungin toimintojen yhteensovittamisesta sekä toiminnan koordinoinnin organisoinnista kaupunkiorganisaatiossa Sote-uudistuksen tullessa voimaan. Selvitys ja linjaukset tehdään hyvissä ajoin samassa yhteydessä, kun muuta Sote-uudistuksen ulkopuolelle jäävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelujen organisointia ratkaistaan.

Käsittely

21.09.2021 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Anni Sinnemäki: Lautakunta esittää, että kaupunginhallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistusjaosto teettää laajemman selvityksen ja linjaa asukastilojen tarpeesta ja kattavuudesta, asukkaiden ja kaupungin toimintojen yhteensovittamisesta sekä toiminnan koordinoinnin organisoinnista kaupunkiorganisaatiossa Sote-

24.11.2021

Ärende/14

uudistuksen tullessa voimaan. Selvitys ja linjaukset tehdään hyvissä ajoin samassa yhteydessä, kun muuta Sote-uudistuksen ulkopuolelle jäävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelujen organisointia ratkaistaan.

Tämä esitys korvaa lausunnossa kappaleen 16.

Kannattaja: Eveliina Heinäluoma

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Anni Sinemäen vastaehdotuksen.

14.09.2021 Pöydälle

Esittelijä

vs. kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Hannu Kurki, erityissuunnittelija: 310 36285
hannu.kurki(a)hel.fi

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 21.09.2021 § 150

HEL 2021-005020 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Valtuutettu Tuomas Rantanen ehdottaa valtuustoaloitteessaan, että kaupunki laatii sekä kaupungin että järjestöjen ylläpitämiä asukastaloja koskevan kehitysohjelman, jossa selvitetään, miten asukastalojen toimintaa voitaisiin vahvistaa yhdistämällä erilaisia kaupungin omia ja järjestöjen tuottamia toimintoja sekä yksityisten toimijoiden tuottamia palveluita. Samalla ehdotetaan arvioitavan, miten asukastalot ovat saavutettavissa eri kaupunginosissa ja onko tässä korjattavia aukkoja. Piloteiksi aloitteessa nostetaan Asukastalo Ankkuri ja Pitäjänmäkeen ehdotettu asukastalo.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta näkee, että asukastalokokonaisuutta tulee selvittää ensisijaisesti osana sote-uudistuksen valmistelua. Lautakunta suosittelee, että asukastalotoimintaa kehitetään toimijakentän kanssa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että asukastaloja ja -tiloja on aloitteen mukaisesti tärkeää kehittää kohti monialaista ja sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Asukastalojen ja -tilojen kokonaisuuteen kuuluu kuitenkin laaja joukko erilaisia toimijoita. Kuten aloitteessa todetaan,

24.11.2021

Ärende/14

kaupungin ylläpitämien asukastalojen lisäksi on asukastiloja, joiden toiminnasta vastaavat pääosin asukasjärjestöt ja jotka saavat yleensä toimintaansa tukea asukasosallisuuteen tarkoitetuista määrärahoista. Toiminnan lähtökohdat ja resurssit ovat siis eri toimintamuodoissa erilaiset.

Kaupungin ylläpitämän asukastalotoiminnan järjestämistä selvitetään parhaillaan yhteistyössä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan sekä sosiaali- ja terveystoimialan kesken osana sote-uudistuksen valmistelua. Selvityksen tavoitteena on löytää kestävä malli asukastalotoiminnan sekä joidenkin muiden kolmannen sektorin rajapinnoilla olevien toimintojen järjestämiseen sote-uudistuksen jälkeen. Selvitys koskee myös mm. järjestöyhteistyötä sekä sosiaali- ja terveystoimialan järjestöavustuksia. Kaupungin asukastalotoiminnan tuleva kehittäminen on hyvä yhdistää sote-uudistuksen toimeenpanoon liittyviin uudistuksiin.

Kaupungin avustuksia saavien eli järjestöjen ylläpitämien asukastalojen ja -tilojen kokonaisuuden kehittäminen ja arvioiminen tulee tehdä yhteistyössä asukastiloja ylläpitävien toimijoiden kanssa, sillä kaupunki ei lähtökohtaisesti voi koordinoida tai ohjata kolmannen sektorin ylläpitämää toimintaa. Kaupungin avustamien asukastilojen kokonaisuuden kehittäminen on hyvä kytkeä kaupungin ylläpitämien asukastalojen kehittämiseen kuitenkin kaupungin ja järjestöjen ylläpitämien tilojen ominaispiirteet huomioiden. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta korostaa, että järjestövetoiset asukastilat syntyvät alueen asukkaiden aloitteesta ja tarpeesta ja niillä tulee olla mahdollisuus järjestää toiminta parhaaksi näkemällään tavalla. Kaupungin alueet ovat erilaisia ja eri alueiden asukkailla on erilaisia tarpeita, mikä tulee ottaa huomioon kehittämässä. Toiminta on lisäksi pääsääntöisesti vapaaehtoistyöhön pohjautuvaa. Sekä kaupungin että järjestöjen ylläpitämien asukastilojen toiminnan keskiössä ovat osallisuus ja vertaistoiminta.

Kuten aloitteessa todetaan, monitahoinen toiminta lisää kansalaisten kohtaamista, hyödyntää tiloja tehokkaasti ja se voi myös vähentää toimijoiden tiloista maksaman vuokran osuutta. Molempien kokonaisuuksien kehittämisessä on myös tärkeää ottaa huomioon kunkin alueen tarpeet ja ominaispiirteet sekä muu palveluverkko.

Käsittely

21.09.2021 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Shawn Huff: Poistetaan kolmannelta kappaleelta ensimmäisestä lauseesta alku.

24.11.2021

Ärende/14

"Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta ei kannata erillistä kehittämissohjelmaa tai selvitystä asukastaloista vaan"

Uusi lause:

"Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta näkee, että asukastalokokonaisuutta tulee selvittää ensisijaisesti osana sote-uudistuksen valmistelua."

muotoillaan kolmannen kappaleen viimeinen lause uudelleen

"Lautakunta suosittelee, että asukastalotoimintaa kehitetään toimijakentän kanssa."

Kannattaja: Veronika Honkasalo

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta hyväksyi Shawn Huffin vastaehdotuksen yksimielisesti.

07.09.2021 Pöydälle

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Tommi Laitio

Lisätiedot

Outi Sivonen, projektiasiantuntija, puhelin: 310 36887
outi.sivonen(a)hel.fi

Reetta Sariola, kehittämissyksikön päällikkö, puhelin: 310 32987
reetta.sariola(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 31.08.2021 § 169

HEL 2021-005020 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle valtuutettu Tuomas Rantasen ja 21 muun valtuutetun asukastalojen kehittämistä koskevasta valtuustoaloitteesta seuraavan lausunnon:

"Aloitteessa esitetään, että kaupunki laatii sekä kaupungin omia että järjestöjen asukastaloja koskevan kehitysohjelman, jossa selvitetään, miten niiden toimintaa voitaisiin vahvistaa yhdistämällä erilaisia kaupungin omia ja järjestöjen tuottamia toimintoja ja jopa yksityisten tahojen tuottamia palveluita. Samalla siinä arvioitaisiin, miten asukastalot ovat saavutettavissa eri kaupunginosissa ja onko tässä korjattavia aukkoja.

Aloitteessa on kuvattu kaupungin asukastalojen rinnalla toimivia noin 50:tä asukastilaa ja Herttoniemenrannassa sijaitsevaa tilaa, Asukastalo

Ankkuria, sekä Pitäjänmäellä sijaitsevaa mahdollista asukastilaa Kaksoisvahtitupa-rakennusta, pilotteina asukastilojen kehittämiseksi. Kuten aloitteessa todetaan, asukastiloissa toiminnasta vastaavat pääosin asukasjärjestöt, jotka saavat yleensä toimintaansa tukea asukasosallisuuteen tarkoitettuista määrärahoista.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että aloitteessa tunnustetaan hyvin nykyisten asukastilojen mahdollisuudet ja haavoittuvuudet: järjestöavustusten suuntaaminen oikeille toimijoille ja tahoille, erilaisten toimijoiden ylläpitämien asukastilojen toiminnan jatkuvuuden turvaaminen ja tasapuolisen asuinalueiden alueellinen kehittäminen kuntalaisten osallisuuden lisäämisen näkökulmasta. On tärkeää, että asukastalot ja -tilat Helsingissä suunnitellaan pitkällä aikajänteellä. Sosiaali- ja terveystoimiala vastaa vielä tällä hetkellä kaupunkivetoisista asukastaloista. Muista asukastiloista vastaavat järjestöt ja vapaaehtoiset.

Asukastalojen toiminta painottuu kaupungin ja varsinkin sosiaali- ja terveydenhuollon kannalta terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan. Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyttyä tämä toiminta kuuluu julkisen vallan osalta ensisijaisesti kunnille. Helsingissä on luontevaa, että asukastalot kuuluvat kunnan varsinaiseen toimintaan eikä hyvinvointialueita vastaavaan toimintaan. Lautakunta esittää, että asukastalotoiminta selvitetään kokonaisuudessaan tästä lähtökohdasta ottaen huomioon kaupungin toimialojen tehtävät terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä sekä käyttäjien asema ja tarpeet.

Asukastilat Helsingin kaupungissa

Helsingissä on noin 50 järjestövetoista asukastilaa sekä niin sanottua kylmätilaa, joissa toiminta toteutetaan ilman työsuhteessa olevaa koordinoivaa henkilökuntaa. Järjestövetoisissa asukastiloissa kerätään usein osallistumismaksuja ja materiaalikuluja toiminnan kattamiseksi. Niin sanotuilla kylmäasemilla toiminnan järjestäminen perustuu kuntalaisten ja alueen asukkaiden omaehtoiseen toimintaan. Kaupungin osuus toiminnan tukemiseen on lähinnä tilojen tarjoaminen ja/tai järjestöavustusten myöntäminen tilakustannuksiin, toimintaan ja tapahtumien järjestämiseen.

Järjestöjen toiminta tiloissa perustuu lähes poikkeuksetta vapaaehtoistyöhön. Vapaaehtoistyö täydentää parhaimmillaan palveluja, joihin kaupungin henkilöstöresurssit eivät riitä. Vapaaehtoistyön koordinoinnin haasteina ovat erilaisten toimijoiden ja erilaisista lähtökohdista toimivien järjestöjen, yhdistysten ja ryhmittymien systemaattinen ja pitkäjänteinen kehittäminen, koska erilaisia järjestötoimijoita on paljon. Lisäksi jatkuva uusien vapaaehtoisten toimijoiden saaminen, vapaaehto-

isten motivointi ja toimintaan sitouttaminen tuovat omat haasteensa kehittämiseksi ja koordinoinnille.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että aloitteessa ehdotettu kaupunkitasoinen uusi koordinointi ja synergiset toimintamallit asukastilojen tilankäytön tehostamiseksi voisivat edistää asukastilojen käytön jatkuvuutta, laajentaa osallisuusverkostoja ja tuoda mahdollisia uusia toimijoita mukaan aktiiviseen asukastalotoimintaan, esimerkiksi kahvilatoimintaan.

Asukastalot sosiaali- ja terveystoimialalla

Sosiaali- ja terveystoimiala vastaa yhdeksän asukastalon toiminnasta. Asukastalot sijaitsevat Etelä-, Pohjois- ja Itä-Helsingissä. Länsi-Helsingin asukastalolle ollaan etsimässä soveltuvia, saavutettavia ja esteettä tiloja yhdessä yhdyskuntatyön ja sosiaali- ja terveystoimialan tilapalvelujen sekä kaupunkiympäristön tilat-yksikön toimesta.

Sosiaali- ja terveystoimialan omilla asukastaloissa on palkattuna yksi vakituinen työntekijä, koordinaattori, ohjaamassa toimintaa ja opastamassa asukastalojen kävijöitä. Pääosin toiminta perustuu tämän lisäksi työllistettyjen, oppisopimuskoulutuksessa olevien sekä vapaaehtoisten työpanokseen vakituisen henkilökunnan ohjaamana (noin 5–12 henkilöä kerrallaan). Koska kussakin talossa on vain yksi vakituinen työntekijä kulloinkin tarjolla olevien työllistettävien määrä vaihdellen, on talojen toiminta haavoittuvaista. Asukastalot toimivat talopareina niin, että sijaistuksia ja resursseja voidaan jakaa isoilta taloilta pienemmille asukastaloille toiminnan turvaamiseksi aina kun mahdollista. Toimitilakustannukset maksetaan sosiaali- ja terveystoimialan kustannuksista. Ylläpidosta vastaa kaupunkiympäristön toimialan isännöinti.

Asukastalojen toiminnan tavoitteena on lisätä kaupunkilaisten osallisuutta ja hyvinvointia. Strategisina tavoitteina on muun muassa tavoittaa eri-ikäisiä ja -taustaisia kävijäryhmiä, vahvistaa julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä ja tukea haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä (muun muassa kasvomaskien jako kuntalaisille, digituki ja hävikkiruokien jakaminen tai hävikkiruokailun järjestäminen) sekä mahdollistaa helsinkiläisten osallistumismahdollisuuksia ja -muotoja. Asukastalot toimivat kaupunkilaisten yhteisinä olohuoneina sekä tapahtuma- ja harrastuspaikkoina. Asukastaloihin jalkautuu työntekijöitä ja asiantuntijoita eri palveluista, kuten yhdyskuntatyöstä ja aikuissosiaalityöstä sekä seurakunnista. Asukastalotoiminnan nähdään vahvistavan hyvinvointia vähentämällä yksinäisyyttä, tuomalla rytmiä ja mielekästä tekemistä arkeen sekä avaamalla mahdollisuuksia toimia oman asuinalueensa ja luonnon hyväksi.

Sosiaali- ja terveystoimialan ylläpitämät asukastalot toimivat matalan kynnyksen periaatteella ja aktivoivat eri asuinalueiden asukkaita osallistumaan yhteiseen päivä- ja retkitoimintaan. Toimintaa toteutetaan yhteistyössä asukkaiden, vapaaehtoisten ja muiden toimijoiden kanssa turvallisen tilan periaatteiden mukaisesti. Tilat ovat päihteettömiä ja savuttomia. Toiminta on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta sekä pääsääntöisesti maksutonta.

Iltaisin ja viikonloppuisin asukastalojen tilat ovat vuokratyössä yleishyödyllisille toimijoille esim. kuoro- ja liikuntaryhmät, harrasterkerhot ja vertaistukiryhmät. Myös kuntalaisilla on mahdollisuus vuokrata edulliseen hintaan asukastalojen tiloja esimerkiksi omiin juhliinsa.

Tavoitteena tulevaisuudessa on lisätä järjestöyhteistyötä, jotta voidaan laajentaa asukastalojen aukioloaikoja sekä vastata nykyistä paremmin alueellisiin tarpeisiin. Alustavasti on jo löytynyt kaksi järjestötoimijaa, jotka voisivat tuottaa kahvilatoimintaa ja avointa olohuonetta lauantaisin. Lisäksi kahdessa asukastalossa tullaan kokeilemaa ilta-aukioloa syksyllä.

Yhdeksän talon kokemusten perusteella on havaittu, että järjestöjen mahdollisuus sitoutua asukastalojen toimintaan vaihtelee erityisesti sen perusteella, onko heidän toiminnassaan palkattua vakituista ammattilaisia henkilökuntaa vai ainoastaan vapaaehtoisia. Järjestöavustuksella voitaisiin edistää nykyistä vahvemmin järjestöjen halukkuutta tehdä yhteistyötä myös kaupunkivetoisten asukastalojen kanssa.

Asukastalotoiminnassa tarvitaan terveet ja toimivat tilat. Asukastaloille tullevat eri-ikäiset kuntalaiset viihtymään ja viettämään säännöllisesti aikaa päivittäin. Toiminta asettaa tiloille erityisvaatimuksia esimerkiksi keittiö- ja olohuonetoiminnan sekä yksilöllisen digiohjauksen mahdollistamiseksi. Henkilökunnalle tulee voida osoittaa toimivat taustatilat. Tilojen tulee olla esteettömät, alueellisesti saavutettavat sekä riittävän suuret erilaisten toiminnallisten ryhmien toteuttamiseksi. Lisäksi tiloissa tulee olla hyvät ja varmat tietoliikenneyhteydet.

Hyvinvointialueratkaisun ollessa ajankohtainen on käyty alustavia neuvotteluja kaupunkivetoisen asukastalotoiminnan asemoitumisesta joko edelleen sosiaali- ja terveystoimialalle, kuten nykyisin, tai kaupungin toiselle toimialalle, kuten kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluihin. Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut ovat tottuneet järjestämään samankaltaista osallistavaa ja hyvinvointia edistävää toimintaa. Tällä hetkellä sosiaali- ja terveystoimiala ei suunnittele uusien alueellisten asukastalojen perustamista sen jälkeen kun Länsi-Helsingin asukastalolle on löytynyt soveltuvat tilat.

Yksi haaste asukastalotyön kehittämisessä sosiaali- ja terveystoimessa on muiden palvelujen lakisääteisyys suhteessa asukastalotoiminnan erilaiseen luonteeseen asukkaita osallistavana. Asukastaloilla on voitu koronatilanteessa toteuttaa haavoittuvien ryhmien palveluja, kuten kasvomaski- ja ruokajakoa, sekä ajanvarauksellista digineuvontaa asioiden hoitamiseen ja digitaalisten palvelujen hyödyntämiseen.

Aloitteessa ehdotettiin kaupunkitasoista kehittämisohjelmaa, jossa vahvistetaan eri toimijoita asukastiloissa ja asukastaloissa sekä varmistetaan asukastilojen ja -talojen hyvä kattavuus ja saatavuus asukkaille. Sosiaali- ja terveystoiminta toteaa, että on tärkeä erottaa sosiaali- ja terveystoimen asukastalojen operatiivinen johtaminen esitetystä kaupunkitasoisesta koordinaatiosta. Jos kehittämisohjelman laatimiseen päädyttäisiin, sen koordinoitavuuteen pitää kuitenkin olla kaupunkitasoisena - vaikkakin toimialojen yhteiskehittämisenä - jotta sillä saataisiin lisäarvoa erilaisille asukastoiminnolle vahvemman toimintaverkoston avulla kuntalaisten hyödyksi.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Asukastalotoiminnassa vahvistetaan ja mahdollistetaan eri-ikäisen ja -taustaisten kaupunkilaisten osallisuutta ja hyvinvointia sekä maksuttomia osallistumismahdollisuuksia. Toiminta perustuu kumppanuuteen vapaaehtoisten, julkisten, järjestö- ja yksityisten toimijoiden kanssa. Lisäksi tuetaan haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, esimerkiksi digituki, hävikkiruoka ja korona-aikainen kasvomaskien jako. Asukastalotoiminnalla on työllistävä vaikutus.”

Käsittely

31.08.2021 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Kati Juva: Lisätään lausuntoon uusi kappale ennen otsikkoa "Asukastilat Helsingin kaupungissa": Lautakunta toteaa, että kaupunkivetoisten asukastalojen siirtämistä pois sosiaali- ja terveystoimialan alaisuudesta on hyvä selvittää ennen hyvinvointialueiden perustamista. Lautakunta suosittelee, että asukastalojen asemaa ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä pohtimaan perustetaan työryhmä kaupunginkanslian alaisuuteen. Työryhmässä tulisi olla kaupungin eri hallinnonalojen (erityisesti Sote ja Kuva) sekä järjestöjen ja mahdollisten yksityisten tahojen edustus. Työryhmän tulee luoda keinoja vahvistaa kaupungin omien ja järjestöjen ylläpitämien asukastalojen välistä koordinaatiota. Lautakunta pitää myös tärkeänä, että hyvinvointialueiden muodostami-

24.11.2021

Ärende/14

sen jälkeenkin asukastaloissa toteutetaan monipuolisesti matalan kynnyksen sosiaali- ja terveystalvueluita, kuten etsivää sosiaalityötä.

Kannattaja: jäsen Minna Lindgren

Vastaehdotus 2:

Jäsen Pentti Arajärvi: Lisätään lausuntoon uusi kappale ennen otsikkoa "Asukastilat Helsingin kaupungissa": Asukastalojen toiminta painottuu kaupungin ja varsinkin sosiaali- ja terveydenhuollon kannalta terveyttä ja hyvinvointia edistävään toimintaan. Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyttyä tämä toiminta kuuluu julkisen vallan osalta ensisijaisesti kunnille. Helsingissä on luontevaa, että asukastalot kuuluvat kunnan varsinaiseen toimintaan eikä hyvinvointialueita vastaavaan toimintaan. Lautakunta esittää, että asukastalotoiminta selvitetään kokonaisuudessaan tästä lähtökohdasta ottaen huomioon kaupungin toimialojen tehtävät terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä sekä käyttäjien asema ja tarpeet.

Kannattaja: jäsen Sinikka Vepsä

Sosiaali- ja terveystalvuelukunnan lausunto syntyi seuraavien äänestysten tuloksena:

Jäsen Kati Juvan vastaehdotus ja jäsen Pentti Arajärven vastaehdotus olivat toisilleen vastakkaiset. Niiden osalta äänestettiin ensin siitä, kummasta äänestetään esittelijän ehdotusta vastaan.

1 äänestys

JAA-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Kati Juva)

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Pentti Arajärvi)

Jaa-äännet: 4

Samuel Adouchief, Kati Juva, Minna Lindgren, Oula Silvennoinen

Ei-äännet: 9

Pentti Arajärvi, Eva Biaudet, Maaret Castrén, Laura Korpinen, Seija Muurinen, Matti Niiranen, Mikko Paunio, Daniel Sazonov, Sinikka Vepsä

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Jäsen Pentti Arajärven vastaehdotus voitti jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen äänin 9 - 4, joten siitä äänestettiin seuraavaksi esittelijän ehdotusta vastaan.

2 äänestys

24.11.2021

Ärende/14

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan
EI-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Pentti Arajärvi)

Jaa-äännet: 6
Maaret Castrén, Laura Korpinen, Seija Muurinen, Matti Niiranen, Mikko Paunio, Daniel Sazonov

Ei-äännet: 7
Samuel Adouchief, Pentti Arajärvi, Eva Biaudet, Kati Juva, Minna Lindgren, Oula Silvennoinen, Sinikka Vepsä

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Pentti Arajärven vastaehdotuksen äänin 7 - 6.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi asiasta hyväksytyn vastaehdotuksen osalta esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon.

17.08.2021 Pöydälle

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Leena Luhtasela, nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtaja, puhelin: 310 23178
leena.luhtasela(a)hel.fi
Sari Tuominen, idän aikuissosiaalityön päällikkö, puhelin: 310 46700
sari.tuominen(a)hel.fi
Kati Hynninen, toimitila-asiantuntija, puhelin: 310 46701
kati.hynninen(a)hel.fi